

Цивільне право та цивільний процес; сімейне право;
міжнародне приватне право

УДК 347.77

Канарик Юлія Сергіївна

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри цивільного та господарського права

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Канарик Юлия Сергеевна

кандидат юридических наук,

доцент кафедры гражданского и хозяйственного права

Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины

Kanarik Juliia

Candidate of Juridical Sciences (PhD)

National University of Life and Environmental science of Ukraine

Мазій Віталій Сергійович

студент

Національного університету біоресурсів і природокористування України

Мазий Виталий Сергеевич

студент

Национального университета биоресурсов и природопользования Украины

Maziy Vitaliy

Student of the

National University of Life and Environmental science of Ukraine

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕДУРИ АТЕСТАЦІЇ ПАТЕНТНИХ
ПОВІРЕНИХ В УКРАЇНІ**

**ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ПРОЦЕДУРЫ АТТЕСТАЦИИ
ПАТЕНТНЫХ ПОВЕРЕННЫХ В УКРАИНЕ**

LEGAL REGULATION OF PATENT ATTORNEY ATTESTATION PROCEDURE IN UKRAINE

Анотація. У роботі проведено дослідження правового регулювання процедури атестації патентних повірених в Україні. Здійснено аналіз прийнятого в липні 2019 року підзаконного нормативно-правового акта, що регулює порядок атестації представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених) та ведення державного реєстру представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених).

У науковій статті розкривається система органів, їх посадових осіб, що здійснюють процедуру перевірки знань та практичних навичок у осіб, що бажають отримати статус патентного повіреного в Україні.

Авторами статті було виділено декілька етапів атестації патентних повірених в Україні: етап подачі документів, етап проходження кваліфікаційних екзаменів, етап оскарження результатів з детальним аналізом кожного з них.

В процесі дослідження було виявлено деякі прогалини, які залишилися поза увагою нормотворців, що стосуються атестації патентних повірених та запропоновано шляхи їх усунення.

Ключові слова: патентний повірений, атестація, кваліфікаційний екзамен, атестаційна комісія.

Аннотация. В работе проведено исследование правового регулирования процедуры аттестации патентных поверенных в Украине. Осуществлен анализ принятого в июле 2019 подзаконного нормативно-правового акта, регулирующего порядок аттестации представителей по делам интеллектуальной собственности (патентных поверенных) и ведения государственного реестра представителей по делам интеллектуальной собственности (патентных поверенных).

В научной статье раскрывается система органов, их должностных лиц, осуществляющих процедуру проверки знаний и практических навыков у лиц, желающих получить статус патентного поверенного в Украине.

Авторами статьи было выделено несколько этапов аттестации патентных поверенных в Украине: этап подачи документов, этап прохождения квалификационных экзаменов, этап обжалования результатов с детальным анализом каждого из них.

В процессе исследования выявились некоторые пробелы, которые остались без внимания нормотворцев, касающиеся аттестации патентных поверенных и предложены пути их устранения.

Ключевые слова: *патентный поверенный, аттестация, квалификационный экзамен, аттестационная комиссия.*

Summary. *In this article is conduct research legal regulation of the procedure of attestation of patent attorneys in Ukraine. An analysis of the by-law regulatory act adopted in July 2019 regulates the procedure of attestation of representatives in intellectual property (patent attorneys) and maintaining a state register of representatives in intellectual property (patent attorneys).*

The scientific article reveals a system of bodies, their officials, which carry out the procedure of testing the knowledge and practical skills of persons wishing to obtain the status of patent attorney in Ukraine.

The authors of the article have identified several stages of attestation of patent attorneys in Ukraine: the stage of submission of documents, the stage of passing qualifying examinations, the stage of challenging the results with a detailed analysis of each.

The study identified some of the gaps that have been left unaddressed by the lawmakers regarding patent attestation and suggested ways to remedy them.

Key words: *patent attorney, attestation, qualification exam, attestation commission.*

Постановка проблеми. Наразі склалося так, що здебільшого представниками у справах інтелектуальної власності є патентні повірені, хоча діюче законодавство не створює обов'язку звертатися саме до них (крім випадків встановлених законодавством). Від професійності патентного повіреного залежить те, чи буде об'єкт інтелектуальної власності належним чином захищений, та в який термін відбудеться отримання охоронного документу, що є важливим чинником в умовах швидкого розвитку технологій. Одним із найважливіших завдань розвитку інтелектуальної власності в Україні є підвищення рівня професійної компетенції представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених). Атестація кадрів належить саме до тих ефективних методів, що сприяють подальшому якісному наданні послуг патентними повіреними та підвищенню довіри з боку творців.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням атестації патентних повірених в Україні займалися: Г.З. Огнев'юк, О.П. Орлюк, О.Ш. Чомахашвілі, Н.Є. Яркіна та інші. Зокрема, потрібно зазначити, що дослідження атестації патентних повірених проводилися науковцями ще на основі нормативно-правових актів які наразі втратили свою чинність.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є комплексний аналіз чинних нормативно-правових актів, що регулюють процедуру атестації патентних повірених в Україні, а також виявлення та пошук способів усунення недоліків чинного законодавства в даній сфері.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи питання атестації патентних повірених в Україні, необхідно надати визначення самому поняттю атестації патентних повірених та встановити її мету. Академічний тлумачний словник української мови визначає слово «атестація» як «характеристику фахових знань та ділових якостей службовця; відзив, висновок про кого-, що-небудь» [1]. На нашу думку, під атестацією патентних повірених слід розуміти процедуру визначення рівня знань, практичних навичок та ділових якостей представника у

справах інтелектуальної власності (патентних повірених) і встановлення їх відповідності (або не відповідності) правовому статусу патентного повіреного.

Згідно пункту 18 Положення про представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10.08.1994 р., № 545 (зі змінами) атестацію та реєстрацію патентних повірених здійснює Держпатент. Для проведення цієї роботи голова Держпатенту утворює атестаційну та апеляційну комісії. Атестаційна комісія затверджує порядок проведення кваліфікаційних екзаменів, екзаменаційні завдання, призначає екзаменаторів, приймає рішення про допуск осіб, які мають намір займатися діяльністю патентних повірених до екзаменів та їх атестацію [2].

19 липня 2019 року Міністерством економічного розвитку і торгівлі України було видано наказ № 1241 «Про затвердження положень з питань атестації представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених) та ведення державного реєстру представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених). Даний нормативно-правовий акт замінив досить застарілий Порядок атестації представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених) затверджений наказом Міністерства освіти і науки від 25 липня 2006 року № 556 [3].

Проаналізувавши нове Положення, що регулює порядок атестації патентних повірених в Україні можна зазначити, що атестаційна комісія є колегіальним консультативно-дорадчим органом, що діє на постійній основі. Основними завданнями атестаційної комісії є розгляд заяв кандидатів у патентні повірені, та атестація їх як представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених).

Правовою базою атестаційної комісії є в першу чергу Конституція України, яка є основним законом України та має вищу юридичну силу, закони України, укази Президента України і постанови Верховної Ради України, які прийняті відповідно до Конституції та законів України.

Основними принципами на яких ґрунтується діяльність атестаційної комісії є принцип законності, об'єктивності, відкритості, гласності та колегіальності.

Атестаційна комісія складається з дев'яти членів. Членами атестаційної комісії є посадові особи Міністерства розвитку економіки, торгівлі та с/г господарства, працівники підприємств, установ та організацій, що входять до державної системи правової охорони інтелектуальної власності, патентні повірені, які мають не менш як десятирічний досвід практичної роботи у сфері правової охорони інтелектуальної власності.

Однією з новел даного Положення є можливість кандидата у патентні повірені заявити вмотивований відвід члену атестаційної комісії, у випадку, якщо він прямо чи опосередковано заінтересований у результаті атестації його як патентного повіреного. У разі заявлення такого відводу члену атестаційної комісії, особі, якій було заявлено про відвід надається можливість надати відповідні пояснення (за бажанням), а кандидату у патентні повірені надається можливість сказати свою думку з цього приводу. Рішення про відвід члена атестаційної комісії приймається простою більшістю присутніх на засіданні її членів. На нашу думку, доцільним буде доповнити дане Положення переліком причин за яких члену атестаційної комісії може бути заявлено відвід з метою унеможливлення зловживання даним правом.

Атестацію патентних повірених умовно можна поділити на три етапи: етап подачі документів, етап проходження кваліфікаційних екзаменів, який в свою чергу ділиться на тестування і вирішення практичних завдань та етап оскарження результатів (є необов'язковим).

На першому етапі кандидат у патентні повірені подає (особисто або поштою) до Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства заяву (встановленого зразка) про атестацію його як представника у справах інтелектуальної власності (патентного повіреного). До даної заяви

додаються наступні документи: копія паспорта громадянина України або іншого документа, який посвідчує особу та підтверджує громадянство України, копія диплома про вищу освіту (з додатками) та копія диплома про вищу освіту у сфері охорони інтелектуальної власності (з додатками), документи, що підтверджують не менш як п'ятирічний досвід практичної роботи у сфері охорони інтелектуальної власності (далі - досвід роботи), інші документи, що додатково характеризують рівень професійних знань кандидата в патентні повірені (за бажанням кандидата). До документів, що підтверджують досвід роботи відносять копію трудової книжки (для військовослужбовців - послужний список). Досвід роботи може враховуватися як за основним місцем роботи, так і за сумісництвом.

Слід зазначити, що дане Положення про атестацію містить безліч формальних вимог, зокрема це стосується оформлення копій документів, що подаються разом із заявою. Дані копії повинні бути виготовленні з одного боку аркуша формату А-4 з відступом тексту від лівого краю аркуша 30 мм, від верхнього та нижнього - 20 мм, від правого - 10 мм, бути доступними для читання, містити повне і чітке відображення інформації незалежно від її змісту та бути засвідченими підписом кандидата в патентні повірені (крім документів, які засвідчуються в іншому встановленому порядку). Дата заповнення документів має відповідати даті їх направлення до атестаційної комісії.

У випадку недотримання вище перерахованим вимог атестаційна комісія надсилає кандидату в патентні повірені відповідне повідомлення про це із пропозицією усунути недоліки. Протягом двох місяців від дати відправлення повідомлення кандидат у патентні повірені повинен усунути зазначені в повідомленні недоліки. У разі якщо відповідні недоліки не усунуто в зазначений строк, документи повертаються кандидату в патентні повірені за місцем його проживання або на адресу для листування, яка зазначається в заяві.

Після дотримання кандидатом у патентні повірені формальних вимог, атестаційна комісія на черговому засіданні розглядає подані документи та приймає рішення про допуск або відмову у допуску кандидата в патентні повірені до кваліфікаційних екзаменів. Атестаційна комісія вправі запросити кандидата у патентні повірені, якщо існує необхідність в уточненні поданої ним інформації. У випадку відповідності документів вимогам законодавства атестаційною комісією приймається рішення про допуск кандидата в патентні повірені до кваліфікаційного екзамену.

Заключним етапом атестації є проведення кваліфікаційного екзамену, який складається із затверджених атестаційною комісією екзаменаційними завдань та у відповідності до визначеної в заяві про атестацію як представника у справах інтелектуальної власності (патентного повіреного) спеціалізації (спеціалізацій).

Слід зазначити, що кваліфікаційні екзамени проводяться не рідше одного разу на рік на підприємстві, в установі чи організації, що входить до державної системи правової охорони інтелектуальної власності, визначеному Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства.

Перед тим, як бути допущеним до проходження кваліфікаційних екзаменів, кожен кандидат у патентні повірені повинен пред'явити паспорт громадянина України або інший документ, який посвідчує особу та підтверджує громадянство України.

Особи, які були допущені до кваліфікаційних екзаменів, проходять тестування на знання законодавства у сфері охорони прав інтелектуальної власності. Сам процес тестування кандидатів у патентні повірені проводиться під наглядом членів атестаційної комісії (не менше трьох) та секретаря атестаційної комісії. Тестові питання для кожного кандидата в патентні повірені обираються автоматичною системою з переліку тестових питань. Кожне тестове питання передбачає чотири варіанти відповіді, один з яких є правильним. Відведеним

часом для тестування є 45 хвилин, тобто в межах цього часу патентні повірені повинні впоратися з 40 тестовими питаннями.

Одразу після закінчення кандидатом у патентні повірені проходження тестування відбувається автоматичне визначення результатів тестування, яке фіксуються у відповідній відомості про результати тестування.

За результатами тестування виставляються такі бали: 1 бал - кандидатам у патентні повірені, які відповіли правильно на 28 і більше питань тестового завдання, 0 балів - кандидатам у патентні повірені, які відповіли правильно на 27 і менше питань тестового завдання.

Ті кандидати в патентні повірені, що набрали 0 балів, а також кандидати в патентні повірені, які не з'явилися для проходження тестування вважаються такими, що не пройшли тестування та не можуть бути допущені до чергового етапу кваліфікаційного екзамену. Особи, які набрали 1 бал, вважаються такими, що пройшли тестування.

Після успішного складання тестування кандидати у патентні повірені переходять до наступного етапу кваліфікаційного екзамену, а саме до розв'язання ситуаційних задач. Час відведений для розв'язання задач становить не більше 4 годин. Дані завдання спрямовані на перевірку компетентностей та професійних знань кандидата в патентні повірені з урахуванням спеціалізації.

У випадку позитивного складання цих ситуаційних завдань кандидати у патентні повірені запрошуються до співбесіди, яка проводиться з метою оцінки відповідності професійної компетентності кандидата в патентні повірені встановленим вимогам. Співбесіда проводиться індивідуально з кожним кандидатом в межах 45 хвилин. На нашу думку, доцільно було б доповнити Положення нормою яка б встановлювала обов'язок проводити відеофіксацію співбесіди, оскільки це допоможе уникнути зловживання з боку членів комісії, які проводять співбесіду, а також унеможливить безпідставне оскарження кандидатами в патентні повірені процедури її проведення.

За результатами співбесіди з кожним із кандидатів у патентні повірені атестаційна комісія може прийняти рішення про атестацію кандидата як патентного повіреного за кожною заявленою ним спеціалізацією, атестацію кандидата як патентного повіреного за деякими заявленими ним спеціалізаціями та відмову в атестації кандидата як патентного повіреного за іншими заявленими ним спеціалізаціями або відмову в атестації кандидата як патентного повіреного за всіма заявленими ним спеціалізаціями.

Слід зазначити, що у випадку виявлення незаконних дій чи порушення процедури з боку атестаційної комісії, особа можна звернутися не лише до вищестоящего органу, а й напряду до суду. Так, Окружним адміністративним судом міста Києва було розглянуто в порядку письмового провадження адміністративну справу № 826/8234/16 за позовом ОСОБА_1 до Міністерства економічного розвитку і торгівлі України про визнання незаконною бездіяльність, визнання незаконними та нечинним рішення, встановлення компетенції та зобов'язання вчинити певні дії. З викладених у судовому рішенні обставин вбачається, що 31 жовтня 2014 року ОСОБА_1 подала заяву з прохання атестувати його як представника у справах інтелектуальної власності патентного повіреного) до Державної служби інтелектуальної власності України (діючої на той момент). Рішенням комісії особу було допущено до складання атестації. Після оприлюднення результатів ОСОБА_1 дізналася, що відповідно до протоколу результатів складання комп'ютерного тесту «Правова охорона інтелектуальної власності» кандидатами у представники у справах інтелектуальної власності (патентні повірені) від 04 грудня 2015 року, який затверджений Головою атестаційної комісії Державної служби інтелектуальної власності України, Головою екзаменаційної комісії, начальником управління правового забезпечення промислової власності 04 грудня 2015 року ОСОБА_1 не склала комп'ютерний тест та набрала 31 бал, який не дотягує до прохідного рівня. На думку ОСОБА_1 рішення атестаційної комісії є необґрунтованим,

оскільки було порушено принцип добросовісності та розсудливості при затвердженні для проведення тестування під назвою «Правова охорона інтелектуальної власності» та відповіді надані на тестові питання, які були надані особою є вірними, на відміну від ключів до завдань затверджених комісією. Незважаючи на це, позивачем не було надано достатніх доказів, що стосувалися порушення комісією процедури складання тестових завдань, в результаті чого позивачу було відмовлено у задоволенні позову в цій частині [4].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Отже, підсумувавши все вище зазначене, можна стверджувати, що атестація патентних повірених є досить важливим чинником, який забезпечує професійність майбутніх патентних повірених. Необхідно відзначити, що в липні 2019 року було прийнято новий нормативно-правовий акт, який досить непогано врегулював процедуру атестації патентних повірених в Україні. Однак, незважаючи на це, існує ряд прогалин, які потребують правового регулювання, зокрема більш детальної уваги з боку нормотворців, науковців та практиків потребує процес врегулювання процедури відводу членам атестаційної комісії в частині визначення конкретних причин для такого відводу. Також важливим залишається створення належних умов для уникнення зловживань з боку атестаційної комісії при проведенні співбесіди, оскільки цю процедуру неможливо замінити за допомогою комп'ютерних пристроїв (як це було зроблено з перевіркою тестових завдань), а тому існують численні порушення на даному етапі. Ми переконані, що доповнення Положення нормою про відеофіксацію процедури співбесіди, забезпечило б належне її проведення, оскільки надало б кандидату можливість довести зловживання членом комісії своїми правами, а з іншої сторони унеможливило би безпідставні оскарження недобросовісних кандидатів в патентні повірені.

Література

1. Словник української мови, академічний тлумачний словник: веб-сайт. URL: <http://sum.in.ua/s/atestacija> (дата звернення: 20.11.2019).
2. Про затвердження Положення про представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених): Постанова Кабінету Міністрів України від 27 серпня 1997 р. № 938. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/938-97-%D0%BF> (дата звернення: 20.11.2019).
3. Про затвердження положень з питань атестації представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених) та ведення державного реєстру представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених): Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 19 липня 2019 року № 1241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0919-19>.
4. Рішення Окружного адміністративного суду міста Києва від 26 грудня 2018 р. по справі № 826/8234/16: Судове рішення. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78983936> (дата звернення: 20.11.2019).

References

1. Slovnyk ukrajinsjkoji movy, akademichnyj tlumachnyj slovnyk: veb-sajt. URL: <http://sum.in.ua/s/atestacija> (data zvernennja: 20.11.2019).
2. Pro zatverdzhennja Polozhennja pro predstavnykiv u spravakh intelektualjnoji vlasnosti (patentnykh povirenykh): Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 27 serpnja 1997 r. # 938. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/938-97-%D0%BF> (data zvernennja: 20.11.2019).
3. Pro zatverdzhennja polozhenj z pytanj atestaciji predstavnykiv u spravakh intelektualjnoji vlasnosti (patentnykh povirenykh) ta vedennja derzhavnogho rejestru predstavnykiv u spravakh intelektualjnoji vlasnosti (patentnykh povirenykh): Nakaz Ministerstva ekonomichnogho rozvytku i torghivli Ukrainy

vid 19 lypnja 2019 roku # 1241. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0919-19>.

4. Rishennja Okruzhnogho administratyvnogho sudu mista Kyjeva vid 26 ghrudnja 2018 r. po spravi # 826/8234/16: Sudove rishennja. URL:
<http://reyestr.court.gov.ua/Review/78983936> (data zvernennja: 20.11.2019).